

Szerkesztőség kiadó.
Hivatal és nyomda

Ciuj-Kolozsvár, St. Baron
No. 99. (Grassal-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
K. N. Sz. — 558

Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
számok. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Égész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 október 1 Csütörtök

Ciuj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 225 szám

5686. Tisri 13

Holtponton

A rendőrség a napokban egy rendeletet adott ki, amely szerint azok, akik adóhátralékban vannak, nem kaphatnak személyazonossági igazolványt. Vagyis ez azt jelenti, hogy aki ötszáz, vagy hétszáz, vagy kétezer lejjel tartozik az adóhivatalnak, az este nem mehet ki nyugodtan az utcára, nem utazhat zavartalan lelkiismerettel, nem változtathatja meg a lakását és semmiféle polgári aktust nem végezhet. Az ilyen embert egyszerűen megkötik személyes szabadságában és megtiltják neki a legegyszerűbb jogot: a mozgást. Elérkeztünk tehát odáig, hogy most már az adóhivatal is belenyúl mindennapi életünkbe és a rendőrségi állambiztonsági és közgazgatási hivatalok után az adóhivatal is, ha nem is közvetlenül, személyi jogokat gyakorol. Kizárt dolog, hogy a rendőrségnek ez az intézkedése kormányjövahagyással történt volna. Az adóhivatalok ugyanis egészen más jelleggel bírnak, mint az államok ama intézményei, amelyek a közrendet és az állambiztonságot hivatottak ellenőrizni. Az adóhivatalok kizárólag a gazdasági élettel vannak összefüggésben és mint ilyenek ugyancsak vámszedői annak az üzleti viszonyoknak, amely az egyes polgárok és az állam között fennáll. A polgárok, akik kereskedelmet, vagy ipart üznek, vagy a magánosok, akik ebben az országban munkájuk után jövedelmet élveznek, kétségtelenül bizonyos anyagi kötelezettségekkel tartoznak az államnak. De éppen úgy, amiként az általuk lebonyolított ügyletek a gazdasági élet százféle körülményétől vannak befolyásolva és amiként jövedelmük, amelyek után az adót fizetni kell, a gazdasági konstellációk legkülönbözőbb hullámzásai szerint alakulnak, noha teljesen bizonytalanná válnak, vagy egészen távoli terminusokra tolnak ki, — éppen úgy az adók is, amelyek csak a bizonytalan ügyletek és jövedelmek után lesznek esedékesek, nem képezhetik formáhozkötöttség vagy éppenséggel időbeli kényszermegállapodás tárgyát. Nagyon sok kivetett adó áll felebbezés alatt, gyakran rendelnek el új becsléseket, néha az is megtörténik, hogy a felebbezés alatt lévő adót csökkentik, vagy egészen elengedik, nem is szólva arról az esetről, amikor az adóalany képtelen az adóhivatallal szemben fennálló fizetési kötelezettségének eleget tenni. Mindezekben az esetekben pedig az adóhivatal nem állít ki adóbizonylatot és így a rendőrség sem ragaszkodhat ahhoz, hogy a személyazonossági igazolványhoz adóbizonylatot bemutassanak.

De vegyük most az egészet megfordítva. Az adóalany valamilyen fenti oknál fogva nem fizette ki az adóját, nem kap adóbizonylatot és a rendőrség megtagadja a személyazonossági igazolvány kiadását. Mi történik? Az adóalany nem tud egyetlen lépést sem tenni az ügyében. Már éppen azon volt, hogy az adóhátralékainak kifizetéséhez szükséges pénzt megszerzi, de ahhoz el kellene utazni Nagyváradra, vagy ki kellene menni ma este a kávéházba, ahol tizórára egy fontos tárgyalása van, de az adóalany, akinek nincsen személyazonosságja és aki emiatt Nagyváradon nem szállhat meg a szállodában, sőt Kolozsváron sem mehet végig későn este az utcán, ezekre a tárgyalásokra nem tud elmenni, nem intéz semmit, az ügyleteket nem köti meg és az adóját nem fizeti ki. Ugyanez megtörténhet azokkal a magántisztviselőkkel, akiknek adóját nem a cégük fizeti ki, de akik szintén nem kapnak majd személyazonosságát, aminek következtében előállhat az az eset, hogy egy szép este, amikor irodából jön, éppen razzia van és lefogják.

A rendőrség ominózus intézkedése tehát éppen az ellenkezőjét éri el annak, amit akart.

Az adófizetéseket meg akarta gyorsítani és ezért komplikálja a szabad mozgás biztosításához szükséges eljárást — ami viszont akadályozza a gazdasági forgalmat — ez továbbkésetteti az adófizetést — és, ha a rend-

őrség konokul kitartana rendelete mellett, ez ismét szorosabbra és szorosabbra korlátozza a polgárok mozgási lehetőségét.

Vagy talán az volt a rendőrség célja, hogy egész életünket egy holtpontra fixirozza?

A külföldi kommunisták tiltakoztak Rákosiék bántalmazása ellen

227 napon keresztül egyenként 1138 órán át figyelték a detektívek az összeesküvőket.

(Budapest, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Rákosi-ügyben ma a szenzáció erejével hatott az a tiltakozó távirat, amelyet a német, francia és cseh kommunisták közösen intéztek Bethlen miniszterelnökhöz és amelyben kemény szavakkal tiltakoznak az ellen, hogy a letartóztatott kommunistákat a rendőrség bántalmazza és mint közönséges bűntevőket kezelje. A külföldi kommunisták távirata már a kora délelőtti órákban megérkezett a miniszterelnökségre, ahová azonnal felrendelték Hetényi Imre főkapitányhelyettest, aki a letartóztatások ügyében a nyomozást vezette. Hosszabb tanácskozás után Hetényi a következő nyilatkozatot tette a Budapesti Hirlapnak.

„A rendőrség politikai osztályának tisztviselői és detektívjei hónapokon keresztül végeztek körültekintő alapos nyomozást, mielőtt bárkit is letartóztatott volna. Kétszázhuszonhét napon keresztül egyenként 1138 órát töltöttek a detektívek megfigyeléssel. Ezáltal olyan óriási adathalmaz birtokába jutottunk, amely az egész kommunista szervezkedés képét tisztán tárja fel előttünk. Nyomozásunk alaposágának tudható be az is, hogy az elfogottak teljesen részletes

és töredelmes vallomást tettek. Hogy a nyomozás milyen tökéletes volt, arra jellemző Rákosi Mátyás ismeretes kijelentése, amelyet a rendőrség dicséretére tett. Felelősségem tudatában — mondja Hetényi — kijelentem, hogy az elfogottakat nem bántalmaztuk és hogy az eljárás teljesen perrendszerűen folyik. Hajlandó vagyok Rákosit, Weinbergert, vagy bármelyik letartóztatottat akármilyen semleges bizottság elé vezetni annak bizonyítására, hogy a rendőrség politikai osztályán egyetlen hajukszála sem görbült meg.“

Hetényi nyilatkozatával egyidejűleg a magyar sajtó nagy megütközéssel utasítja vissza a külföldi kommunisták beavatkozását. A baloldali lapok közül a „Világ“ is azt írja, hogy tudomása szerint egyetlen letartóztatottat sem bántalmaztak és olyan cellákban helyezték el őket, ahonnan a beszélgetés is kihallatszik és így, ha esetleg bántalmazták volna valamelyiküket, a jajveszékelést feltétlenül hallották volna künn. Kétségtelen, — írja a „Világ“ — hogy a külföldi kommunista szervezeteket, amelyek most tiltakozásukat jelentették be, félrevezették.

Az új védkötelezettségi törvényjavaslat

Huszonkilenc évre terjed a védkötelezettség

(Bucuresti Bukarest, szept. 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Universul“ mai száma közli az új védkötelezettségi törvényjavaslatot, mely a kőzelebről összeülő legfőbb honvédelmi bizottság elé fog kerülni jóváhagyás végett. Ezt a törvényjavaslatot a vezérkar állította össze és a legfőbb katonai tanács hagyta jóvá. Ugy hírlik, hogy a legfőbb katonai tanács ezt a javaslatot, mielőtt meg a törvényhozó testület elé lenne terjesztve, újból revízió alá veszi.

A katonai szolgálat ideje

Az új törvényjavaslat értelmében a katonai szolgálat ideje huszonkilenc év, vagyis a huszonegyéves korhatártól az ötvenedik évig terjed. Azokat az ifjakat, akik december 31-ikén töltik be a tizenkilencedik életévüket, minden évben bevezetik a hadkiegészítő parancsnokság listáiba. A huszonegy évet betöltöttek a hadügyminisztérium rendelkezésére vannak bocsátva és bevonulás előtt katonai testnevelésben lesznek részesítve, amint az a többi országokban is gyakorlatban van. A katonai szolgálat huszonkilenc éve feloszlik:

1. aktív szolgálatra, amely két évig tart az összes fegyvernemeknél, kivéve a tengerészetet, amelynek szolgálati határideje három év.

2. Tartalékra, amely tizenhét évig tart és
3. a kilencéves népfelkelési állományra.

A bevonulás terminusa minden évben február elsején, az önkéntesek bevonulása pedig minden év augusztus 15-én lesz. Az önkéntesek szolgálati éve változatlanul egy év marad, azonban felvételi vizsgálatnak kell magukat alávetniük. Ha a hivatalos nyelvet (a román) nem bírják, egyévi halasztást kapnak. A második évben újra behívják őket s ha bebizonyosodik,

hogy a hivatalos nyelvet még mindig nem sajátították el, a rendes kétévi szolgálati időt kell leszolgálniuk. Ebben az esetben természetesen nem lehetnek tiszték.

Minden év szeptember havában a tizenhét évet betöltött fiatalok jelentkezni kötelesek a hadkiegészítő parancsnokságnál, amely az erre szolgáló listákba őket beírja.

A sorozások

Minden év március elsején kezdődnek a sorozások és hatvan napig tartanak. Az alkalmasnak talált fiatal emberek mindjárt helyben kapják meg a behívójukat. Az önkéntes bevonultak kétévi szolgálatra vannak kötelezve.

A besorozottak elhelyezése az erre kijelölt bizottság által történik. A bizottság tagjai a következők: a hadkiegészítő bizottság főnöke és két ezredparancsnok. Az önkéntesek elhelyezése az elvégzett tanulmányok alapján történik. A törvényjavaslatban tervezet van a különböző iskolák, úgymint politechnikumok, tanítóképezdék, építészeti intézetek és testnevelő intézetek militarizálására vonatkozólag. A fentnevezett iskolák végzett növendékei nem fognak rendes katonai szolgálatot teljesíteni, hanem többrendbeli gyakorlatra lesznek behíva, hogy elnyerhessék a tartalékos hadnagyi rangot.

A katonai adót módosították, az új egyenes járulékos adó rendszer alapján. Azon egyénket, kik a sorozásra menő ifjakat bármilyen módon bevonulásukban megakadályozzák, a törvény a legsúlyosabb börtönbüntetéssel sújtja.

A törvényjavaslat azon aktív vagy tartalékos tisztteket, kiket ledegredáltak és a hadseregben kiközösítettek, kiket ledegredáltak és a hadsereg állományába újra felveszi közkeleti minőségben.

IRÓK ÉS IRÁSOK

Az utolsó fejezet
Knut Hamsun új regénye

Knut Hamsun, a jelenkor talán legnagyobb élő írója, akinek egy-egy regénye a világirodalom nagy eszményét jelenti, hosszas hallgatás után most ismét megszólalt. Talán minden eddigi alkotását felülmúló koncepcióval jelentkezik, hatalmas, két-kötetes regénnyel, amelynek bizonyára nem véletlenségből adta címül, hogy: „Az utolsó fejezet”. Hamsun a legfinomabb szocialista írók egyike. Soha egyetlen szóval nem mondja ki ő maga, hogy valamiről ez és ez volna a véleménye. Egy pillanatra sem jelentkezik meséje szövege mögött, de annak minden egyes erecskéje át és át van itatva azzal a csodálatosan festő anyaggal, amelyből táplálkozik: az élettel. Hamsunnak tudvalevőleg egyik legelső és legnagyobb munkája az „Éhség”. Ez még tele van az ifjú ember dühével. Az „Utolsó fejezet”, amely nem kisebb problémákat vet fel, már egy olyan bölcs mű, hogy szinte evangélium-számba mehet.

Egy szanatórium a színhelye. Egy roppant norvég hegyen építik, soha nem látott eszközökkel és gyorsasággal. Pár hónap alatt tető alatt van és már jönnek is a vendégek. A polgári társadalom legkülönbözőbb típusai verődnek itt össze. Egy fiatalember, akinek arcát és egész testét borzasztó kelevények csufítják el és akit Mossnak hívnak és aki nem tudja, hogy vérbajos és hogy meg fog halni. Ennek a fizikailag lassan rothadó roncoknak van egy lelki ellenlábas, egy fiatal férj, akit lent városban rendszeresen csalt a felesége és aki naponta fogadkozik, hogy holnap öngyilkos lesz, de természetesen soha sem hajlja végre, ellenben a regény végén megőrül hűtlen feleségéért, aki eljött hozzá a szanatóriumba abban a pillanatban, amikor az éppen kigyulad és a szeme előtt bentég. Itt van azután d'Espard Julia kisasszony, a szanatórium családanya, akit egy szélhámós, gróf Fleming, megéjt és minthogy a gróf megszökött és a gyermek apjáról a világ előtt valahogy gondoskodni kell, viszonyt kezd egy kis major gazdájával, Daniel parasztfiúval, aki olyan vak, hogy a gyermekekben sem fedezi fel még a csalást, sőt nem is akarja elengedni magától Juliát, sőt lelővi Fleminget, sőt bezárta magát érte hét évre. Ez a Dániel különben a legbecsületesebb ember a regényben. Már másodszer csapják be. Először egy falusi leány vezet az orránál, egy bizonyos Heléna, aki közben meggondolja a dolgot és fel akar polgárosodni és hozzá megy a bírósághoz. Dániel roppant erős ember, folyton dolgozik, gyarapítja a gazdaságát és olyan szépen és bensőségesen folyik különben az élete, mintahogyan Hamsun egyszer már leirt egy ilyen életet az „Anyaföld áldásá”-ban.

A szanatórium közben tovább fejlődik, folyton újabb és újabb vendégek jönnek, szélhámósok és szélhámósok, konzulok, álharcok és közel öt-száz oldalon keresztül pereg a hallban, a terraszon, az ebédlőben, a dohányzóban, a kártyaszobában, az olvasóban az életük, folyton érdekesen a figyelő szemnek, anélkül azonban, hogy mindvégig történe valami. Tehát egy szabatos hamsuni eszményezés. Igen, ez itten a polgári társadalom, ide rohadt, ennyire nincs már benne gerinc, ily végtelenül unalmas, gyalázatos és lealázó. Csak Dániel áll magányosan a hegytetőn, miután lelőtte Fleminget és miután a csendőrök keresik. Egy pisztoly van nála és azzal mindenkit le akar löni, aki a közelébe jön. Össze-vissza, Norvégia minden irányába és a világ minden irányába, a Torhus-szanatórium és az egyéb szanatóriumok felé repülnek az éles lövések. Ez egy szép kép. Azután a Szanatórium leég. Valami apróság miatt. Egy gyűrű veszett el valamelyik szobában és gyertyával keresik. Lángot fog a függöny, a nők ruhái, néhány perc alatt az egész épület ég. Nem, Hamsun nem csinál valami nagy beavatkozást, nem nagyképszerűsködi, nem ad igazságszolgáltatást, egyszerűen egy kis miligyetyával leégeti az egész mindenséget. És az úszók fölött feltűnik az öngyilkos, akinek a felesége bent elperzselődött... Roppant szomorúság, füst és égett zsirszag, hamu, fojtó levegő, por és piszok... Az utolsó fejezet.

AZ ELSZABADULT ERKÖLCSÖK. (Hugó Bettauer regénye. Fővárosi könyvkiadó Budapest.) A Fővárosi Könyvkiadó, amely a Bécsben meggyilkolt Hugó Bettauer regényeinek sorozatos kiadását magára vállalta, „Elszabadult erkölcsök” címmel

most már a második kötetet jelenteti meg. Bettauer ebben a könyvében a világháború utáni frankkontremimes Bécsét írja meg, rendkívül érdekes mese keretében. Egy Mautner Pál nevű fiatalember érkezik vissza olaszországi útjáról abban a pillanatban, amidőn az osztrák korona máról-holnapra elértéktelenedett. Megtudja, hogy ő is tönkrement és ezért új egzisztencia után néz. Komoly munkakeresésről természetesen szó sincsen. Egy szép és a legveszedelmesebb életkorban lévő asszonnyal ismerkedik meg, Gordon Sonjával, aki feleségül megy a fess fiatalemberhez. Mindenki tudja, hogy érdekházasság történt. Az asszonynak van egy leánya, Jutta, gyönyörű nő és megtörténik az a különös eset, hogy a leány és a mostohaapa között komoly szerelem fejlődik ki. Mialatt mindez megéri, alkalmunk van Bécs társadalmi életébe betekinteni. Megtudjuk, hogy a rendőrség irtó hadjáratot akar rendezni az erkölcsatlenségek ellen és ezért letartóztat olyan fiatal leányokat is, akik egyetemre járnak és van bátorságuk ahhoz, hogy este egyedül menjenek haza az Operából. Seipel kancellár, aki a regény egyik fontos szereplője, igen csúnyán van lefestve. Bettauer sok személyes vonatkozását sürítette bele ebbe az írásába. A regény tovább pereg, természetesen lefelé. Mautner Pál végül is a kitartott ifjú kényelmetlen helyzetébe kerül és elhatározza,

Öngyilkos lett a tragikusan elhunyt Moravcsik tanár özvegye

Rulattbarlangot rendezett be lakásán. Tegnap este egy súlyos botrány után veronállal megmérgezte magát

(Budapest, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Uj Kelet” olvasói bizonyára emlékeznek még arra a tragikus halálesetre, amely a magyar orvosi kar egyik legkiválóbb tagját, Moravcsik Ernő egyetemi tanárt elragadta az élok sorából. Moravcsik hirtelen halála súlyos anyagi válságra döntötte övegyét, aki, hogy zavaraitól meneküljön, néhány hónappal ezelőtt rulattbarlangot rendezett be lakásán. Moravcsikné már ezelőtt is szenvedélyes játékos volt és gyakran kereste fel a fővárosi rulettklubot. Legutóbb a klub terjeszkedni akart és akkor Moravcsikné azt az ajánlatot tette, hogy Rákóczi-uti lakásának néhány szobájában rendezzenek be egy dependancet. A rulettet fel is állították itt és néhány héten keresztül a legteljesebb rendben ment a játék. Az elmúlt hónap első napjaiban azonban a detektívek megzavarták a játékot, a balkonon keresztül behatoltak a szobákba és igazoltatták a jelenlévőket. Már ezt az incidenst is rendkívül szívére vette Moravcsikné és ettől kezdve a lehangoltság jelei mutatkoztak rajta.

A razzia után két hétig szünetelt a játék és csak néhány nappal ezelőtt indult meg újra. A

hogy Senja asszonyt, aki kivüle még egy Hutwitz nevű grófnővel lesboi viszonyt folytat, megöli. Evégből egy régi gyűrűt vásárol, amelyben egy kis üreg van. Ebhez egy korállkigyót is szerez és éppen le akarja vágni a fejét, hogy csöpnyí mérget cseppentsen a gyűrűbe, amikor szörnyülködve látja, hogy a kigyó fejét már valaki levágta előtte. Kiderül, hogy ezt az a magán-detektív tette, akit Sonja asszony a Mautner-Jutta viszony kinyomozásával bízott meg. A detektív belopódzik Sonja asszony kastélyába és egy a Mautneréhoz hasonló gyűrűnek egyetlen karcolásával végez az asszonnyal és az éppen jelenlévő barátnőjével. Miért? ezt elárulják az üres fiókok, az eltűnt ékszerek és a felfeszített Wertheim-szekrény. A gyanu természetesen Mautnerre irányul, míg végül egy barátja elfogadja a detektívet. Mautner felszabadul a rettenetes vád alól, de erkölcsileg meg van törve és elbujdosik. Jutta pedig Mautner barátjához, a fiatal és tiszta lelki írőhoz megy feleségül... Bettauer, ha nem is nagy írásművészettel, de a biztos elbeszélő rutinjával és a szociológus jószándékával írta meg ezt a regényt, amely méltán sorakozik a „Bánatos utca” és a „Nagyváros zsidók nélkül” című könyvekhez.

Az itt felsorolt könyvek megrendelhetők az Uj Kelet könyvosztályánál.

játékosok lassankint visszaszállingóztak és tovább folytatták a rulettezést. Tegnap este azonban kinos botrány játszódott le Moravcsikné klubjában. Az egyik ur valamiért súlyosan indignálódott és felindultságában felkapta a rulettgépet és teljes erővel a földhöz vágta. A gép darabokra tört. Moravcsikné annyira felizgatta ez a jelenet, hogy a tumultus közben kilopózott és hálószobájában nagy adag veronált és aszpirint vett be. Az öngyilkossági kísérletet már csak akkor vették észre, amikor Moravcsikné elvesztette eszméletét és életjel nélkül feküdt szobája padozatán. Azonnal értesítették a mentőket, akik beszállították a Pajor-szanatóriumba. Az orvosok véleménye szerint állapota nem reménytelen.

A rendőrség, amely egyidejűleg vizsgálatot indított ebben az ügyben, most azután kutat, nem történt-e valami visszaélés a Moravcsikklubban és hogy nincsenek-e Moravcsiknének valamelyik bankban nagyobb letétei. Az öngyilkosság híre az éjszaka folyamán elterjedt a fővárosban és különösen annak előkelő köreibben kinos feltűnést keltett.

Terror, drágaság és pénzkrízis

jellemzi a Cankov kormány uralmát — mondja Kosturkov képviselő, a bolgár radikálisok vezére

(Szófia, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bolgár politikai élet különös hatással van még a legszelidebb lélekre is: a bárányból oroszlánt nevel, a szelid tanárból kemény harcost. Cankov, a volt professor a miniszterelnök és Kosturkov, aki maga is tanár volt, kemény bírálatban részesíti volt kollegáját.

A bolgár radikálisok két táborra szakadtak, amikor Cankov 1923 június 9-én megdöntötte Sztambulinszky parasztdiktatúráját. Az egyik csoport belépett a Cankov-pártba, a „demokratieszki zgovor”-ba, míg a másik rész, az azelőtti vezér, Kosturkov vezetése mellett ellenzékbe vonult. Mint a többi ellenzéki vezér, Kosturkov is hosszú hónapokat töltött Sztambulinszky jóvoltából a börtönben és azt mondják, hogy amikor onnan nagynehezen kiszabadult, kijelentette, hogy „minden kommunistát és agrár-kommunistát fel kellene kötni”. Azóta ugylátszik megváltozott a véleménye, talán az az utazás is hozzájárult, amelynek során érintette Belgrádot és összejött az agráriusok emigráns vezérével... Tény az, hogy az agrárius emigránsok reményeége Kosturkov, viszont Kosturkov tagadja, hogy az előbb említett kijelentést tette volna. Hosszu viták indultak meg, de döntés egyelőre nincs...

Emberek tűnnek el

Azonban bármiképpen is áll a dolog, nem lehet Kosturkovtól két dolgot elvitatni: azt, hogy ki-

jelentései érdekesek, másrészt azonban, hogy azokat egy aktív politikai párt vezére, egy volt miniszter és képviselő tette, felelőssége teljes tudatában.

Kosturkov bámulatra méltó marészséggel kijelenti, hogy ma Bulgáriában terror és elégedetlenség uralkodik, hogy a Cankov-kormány megbukott és még valamit, amit aktív politikus — még ellenzéki is — csak most mond ki először: a Cankov-kormány lelkiismeretét emberek nyomtalanul eltűnése terheli, embereké, akik többé nem fognak visszatérni és akik eltűnése elégedetlenséggel tölti el a népet. Hogy mekkora az eltűntek száma, arról nem beszél Kosturkov, de valószínű, hogy az nem lehet nagyon kicsi, ha egész népréteg elégedetlenségét váltja ki...

A Cankov-rezsime éles bírálatát Kosturkov nyilatkozata; talán kissé tulságosan is szigorú a tanár ur, de állja mindazt, amit mondott.

Megnövekednek a bajok

— Milyenek itéli képviselő ur a belpolitikai helyzetet?

— A helyzet az utóbbi hónapokban alig változott. Csak egyetlen dolog szűnt meg: nem halani már, hogy emberek nyomtalanul eltűnnek. A kormány minden igyekezete ellenére is a helyzet változatlan és a kormány minden erőfeszítése hiábavaló volt. Sőt a helyzet már rosszabbodott: a közigazgatási szervek, a polgármesterek, a rendőrka-

pitányok s az egyénel hozzátartoz visszatérne ezek az er a lakosság paszthalatu ami az elé krízis anny hanem a f életet a le mány elhi vánul, hog progymnas tanítókat p lakosság el azzal idok kell töreke ha nem le resztülvinn azokat meg

— Mi politikai

— A

kertelen ma éppen helyzete vá

rült a kor nekültek b

okok, válto günkre. I

rossz. Biza ben. Sajná

annak elle politikája

meg vagyst

találom, ho mányal sz

hatalomra.

— Mi, Képv

— Erre

hogy ha e

hagyja a k

tikus elem

binetel kel

egy koncent

ták, Draghi

lehetséges

szocialisták

nek-e, mert

tikát akarna

Kosturko

Cankov-kor

valami kom

siti meg a

a merénylet

hogy ez a

meg. Már a

kormány hel

meglepetése

kormány röv

kabinetnek

vajjon Cank

következik?

Bulgáriában

gőbb kormán

DE
(Pala
ragyogó)

telj

Halló

pitányok stb. terrorizálják a népet. Azután azoknak az egyéneknek a rokonai, akik eltűntek és akik hozzátartozói egyidejűleg reménykednek, hogy azok visszatérnek, hosszú várakozás után rájöttek, hogy ezek az emberek végleg és örökre eltűntek, miáltal a lakosság bizonyos rétegében elkeseredettséget tapasztalhatunk. A drágaság is nagyon megnőtt, ami az elégedetlenséget csak növeli. Végül a pénzkrisis annyira súlyosbodott, nemcsak a városokban, hanem a falvakban is, hogy az egész gazdasági életet a legnagyobb mértékben befolyásolja. A kormány elhibázott iskolapolitikája, amely abban nyilvánul, hogy nemcsak középiskolákat, liceumokat és progymnasiumokat zárnak be, de elemi iskolákat is, tanítókat pedig tömegesen elbocsátanak, növeli a lakosság elkeseredettségét. Ezeket az intézkedéseket azzal indokolják, hogy a legnagyobb takarékosagra kell törekedni, de ez helytelen politika. Azonban ha nem lehet tömeges tisztviselőelbocsátásokat keresztülvinni, úgy gondoskodni kellene arról, hogy azokat megfelelően fizessék.

A külföld bizalmatlan

— Milyennek találja Képviselő ur a külpolitikai helyzetet?

— A kormány külpolitikája eddig teljesen sikertelen volt. A szomszédainkhoz való viszonyunk ma éppen olyan rossz, mint azelőtt. A kisebbségek helyzete változatlan, ebben az irányban nem sikerült a kormánynak könnyebbitéseket elérnie. A menekültek helyzete, amely Bulgáriának sok gondot okoz, változatlan, a Népszövetség sem jött segítségünkre. De a nagyhatalmakhoz való viszonyunk is rossz. Bizalmatlansággal viseltetnek velünk szemben. Sajnálatos, hogy ezek az eredménytelenségek annak ellenére konstatalhatók, hogy a kormány politikája határozottan pacifista. Erről magam is meg vagyok győződve. Ennek magyarázatát abban találom, hogy a külföld bizalmatlan azzal a kormánnyal szemben, amely államcsiny útján került a hatalomra.

— Milyennek kell lennie az új kormánynak, Képviselő ur?

— Erre a kérdésre csak azt válaszolhatom, hogy ha egyszer a „democraticeszeski zgovor“ elhagyja a kormányt, úgy azt az ország demokratikus elemeinek kell átvenniük és koncentrációs kabinetet kell alakítaniuk. Az a véleményem, hogy egy koncentráció a radikál-demokraták, a demokraták, DraghiEFF pártiak és a szociáldemokraták között lehetséges lenne. Csak az a kérdés, vajon a szociálisták egy ilyen kormányban részt vennének-e, mert tudomásom szerint ők szociálista politikát akarnak követni.

A koalíció nehézségei

Kosturkov szerint azt kell látnunk, hogy a Cankov-kormány utolsó napjait éli, hacsak közben valami kommunista, vagy agrárius puccs nem erősíti meg a kormány helyzetét. Amikor április 16-án a merényletet elkövették, általános volt az a hit, hogy ez a merénylet a kormány helyzetét erősítette meg. Már akkor is meglehetősen bizonytalan volt a kormány helyzete. Ma azonban bizonyos, hogy ilyen meglepetések az országot nem érhetik és a Cankov-kormány rövidesen kénytelen lesz helyét egy másik kabinetnek átengedni. Csak az a nagy kérdés, vajon Cankov után tényleg koalíciós kormány következik? A viszonyok még nem alkalmasak Bulgáriában arra, hogy az ország esetleg egy győnébb kormánnyal kísérletezhessen.

Dr. Kovács Jenő

**PALAIS
DE DANSE**
(Palace kávéház)
ragyogóan fényes helyiségében

október
elsejétől
kezve

**szenzaciós
teljesen új műsor**

Belépődíj nincs!
Tányérozás nincs!

Sirocco 1508

Nagyváradon 189 diák közül 120 bukott meg a pótérettségi írásbeli vizsgáján

Brassóban csak a diákok felét buktatták meg. Óriási elkeseredés a megdöbbentő eredmények miatt

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 30. Az Új Kelet tudósítójától.) Tegnap számoltunk be arról a megdöbbentő eredményről, amely szerint a kolozsvári pótérettségizető bizottság már az írásbelin a diákoknak több mint 65 százalékát buktatta meg. A többi erdélyi és bánáti városokban ugyancsak most folynak a pótérettségik és a beérkezett jelentések szerint az egyes bizottságok szintén a legnagyobb szigorú és méltánytalanságot alkalmazzák a pótérettségiző diákokkal szemben.

Különösen megdöbbentő az eredmény Nagyváradon, ahol a vizsgára jelentkezett 189 diák közül 120-at buktattak meg az írásbelin és

csupán 69 diákot engedtek szóbelire.

Brassói jelentések szerint az ottani pótérettségi vizsgálatok eredménye a következő: Összesen 96 jelölt állott vizsgára, akik a brassói, erzsébetvárosi, székelyudvarhelyi, medgyesi, sepsiszentgyörgyi és kézdívásárhelyi gimnáziumok növendékeiből rekrutálódtak. Az írásbeli vizsgálatokon megfelelt összesen 49 és elbukott 17 diák. A brassói eredmény tehát a nagyváradon és kolozsvári eredményekhez viszonyítva aránylag kedvező. Mindazonáltal úgy a diákok, mint azok hozzátartozói között óriási elkeseredés uralkodik a vizsgabizottság szigorú magatartása miatt.

Az angol munkáspárt kizárta a kommunistákat

(Livrepool, szeptember 30. Az Új Kelet tudósítójától.) A munkáspárt ma értekezletet tartott, amelyen azt a feltűnésteltető határozatot hozták, hogy a munkáspártnak a jövőben nem lehetnek kommunista tagjai. A szavazásnál, amely ebben a kérdésben döntött, kétfélemilliókilencszázezer tag a kommunisták mellett szavazott. Az értekezlet elnöksége ezután utasította a helyiszervezeteket, hogy a munkáspárt kongresszusaira a jövőben ne küldjenek kommunista delegátusokat.

A Reinitz-per második napja a táblán

Berkes Salamon volt kolozsvári ügyvéd védőtanunak jelentkezik

(Oradea-Mare-Nagyvárad, szeptember 30. Az Új Kelet tudósítójától.) A Reinitz-per táblai tárgyalásának mai ülése a közönség fokozott érdeklődése mellett zajlott le. A tárgyalás mai eseménye dr. Simonca György védőbeszéde volt, mely délelőtt 10 órakor kezdődött és még délután 6 órakor is tartott. A védőbeszéd legérdekesebb momentuma Simonca dr. védőnek az a bejelentése volt, mely szerint Reinitz szatmári védőjéhez, dr. Borgida Lajoshoz dr. Berkes Salamon, volt kolozsvári, jelenleg budapesti ügyvéd levél érkezett. A levélben Berkes arra kérte Borgidát, eszközölje ki számára Nagyváradra való jövetelét, mert olyan dokumentumok birtokába jutott, melyek komoly bizonyosságai Reinitz ártatlanságának. A mai tárgyalásról alábbi részletes tudósításunk számol be:

A mai tárgyalás

Ma fél tíz órakor nyitotta meg Ilea tanácselnök az ülést. Bejelenté, hogy a védő a szó. Dr. Simonca György védő emelkedik szólásra. Beszédét így kezdi:

— Szép és fontos feladat vár a védőre, mert a védelem az igazságszolgáltatásnak integráns része. Azért hangsúlyozom ezt a fontosságot, mert rá akarok mutatni arra a körülményre, hogy vizsgálat során és a törvényszéken megsértették a védelem jogát. Rá kell mutatnom arra, hogy ez a hatalmas anyag, mely önk előtt áll, nem teljes, mert összegyűjtésénél nem respektálták a törvény rendelkezéseit. A büntügyi perrendtartás világosan előírja, hogy a vizsgálatot végző szervek egyenlő mértékű lelkiismeretességgel mérlegeljék a bizonyítékokat, akár a bűnösségre, akár az ártatlanságra tartoznak azok. Nemcsak a vád, hanem a védelem részéről is anyagot kell gyűjteni. Amikor elvállaltam ezt a megfizető feladatot és azt, hogy az igazságnak napfényre való hozatalának az objektív eszközökkel részveszek, lelkiismereti kötelességemnek teszek eleget. Rá kell mutatnom arra, hogy hol vannak a hibák, melyek lehetlenné tették, hogy az anyag teljes legyen. Ha nem tartanám ezt kötelességemnek, akkor nem állanék hivatalom magaslatán.

Az önk előtt fekvő anyagot, elnök ur és bíró urak, mikor újból vizsgálat tárgyává kellett tennem nemcsak azért vizsgálok meg, mert ez védői kötelességem, hanem azért is, mert a Reinitzra nehezítő vád súlyossága ezt kívánja. Meg kell adni a szabadságát a teljes védelemnek, hogy ezzel a bizonyítás anyagát kiegészíthessem. Mert az igazságszolgáltatásnak fontos az, hogy a vádlott, bármilyen is az ítélet, abban a meggyőződésben éljen, hogy az eljárás során minden körülményre rámutatható, hogy az elítelt elmondhassa: minden lehető elkövettem, hogy a

bíróság lelkiismeretesen meghallgasson, aztán elítélt tehát mégis bűnös kell hogy legyenek.

Terrorizálják a tanukat

Reinitz Jakabnak sem a vizsgálat során, sem a törvényszéken nem adták meg a szabadságot arra, hogy panaszkodjék, de még arra sem, hogy valóban védekezhessen. Ezt az iratok bizonyítják. Védekezését nem tették lehetővé abban a mértékben, amint a vád súlyossága megkövetelte volna. Tökéletes tudatában kijelentései súlyának, következményei, rá fogok itt mutatni arra, hogy nem folytatták kellő objektivitással Reinitz ellen a vizsgálatot. Milyen szerepe van például a szatmári vizsgálóbíró jegyzőjének, Balázs Bélának? Össze lehet-e egyeztetni az igazságszolgáltatás elvével azt, hogy az egyik szobában a vizsgálóbíró, a másik szobában a jegyző folytasson külön-külön vizsgálatot és a vizsgálóbíró, amikor végez a maga dolgával, átmejj a jegyző szobájába és azokat a jegyzőkönyveket, amelyeket a jegyző felvett, aláírja, anélkül, hogy ő maga az illető vizsgálatánál jelen lett volna. Ez ellen a jegyző ellen emel kifogást a védelem, olyan kifogást, amely mellett nem lehet napirendre térni. Ez a jegyző terrorizálta a tanukat, szoros összeköttetésben állott újságírókkal, akiknek utasítást adott arra vonatkozóan, hogyan teremtsenek Reinitznak kedvezőtlen atmoszférát.

Nem kevésbé különös szerepe van Pongrácz kassai rendőrtisztnek, aki két-három újságíróval gyakran átrándult Szatmárra és bankettet rendezett, amelyen rajta és az újságírókon kívül részt vett Balázs Béla jegyző is. Pongrácz nyilván presztizskérdést csinált az ügyből. Ugy akarta beállítani a világnak Reinitzot, mint gyilkost. Itt volt a teremben Lebovits szatmári ügynök, aki Balázs jegyzőtől hivatalos felhatalmazást kapott arra, hogy Reinitz Jakab ellen bizonyítékokat szerezzen be a falvakban. Ez a Lebovits egy szatmári kávéházban eldicsekedett, hogy neki joga van rendőrök jelenlétében folytatni a nyomozást a Reinitz ügyben, holott a törvény világosan előírja, hogy a vizsgálatot vezető közegeknek teljesen elfogulatlanoknak kell lenniük.

A tanuk megbízhatatlansága

A főtárgyalás integráns részét az képezi, hogy védelem nélkül a bíróság semmit sem tehet. Hogy lehet tehát az, hogy nem idéztek meg több tanut, akiknek vallomása fontos lett volna az ügyre. Sok olyan kérdést terjesztett elő a védelem és a vádlott, amelyet a bíróság nem vett figyelembe. Így határozottan lehet állítani, hogy Grosz és Reinitz ismerték egymást. Kétségtelen az is, sőt bizonyos, hogy üzleteket együtt akartak kötni. Bizonyos továbbá, hogy Grosz augusztus elsején Szatmárra érkezett és ott találkozott Reinitzcal. Megegyeztek, hogy elutaznak, de azt nem lehet megállapítani, hogy

Balló 877! Unió gőzmosó!

Kérem, küldjék lakásomra azonnal gyűjtőautójukat és szállítsák el a tisztítandó ruhaneműt.

Balló 877!

mi volt az elutasítás célja és kié volt az elutasítás eszméje. Ami azután történik, abból egyáltalában nem lehet megállapítani, vajjon történt-e büntetés. Meg kell vizsgálni a tanukat egyenként, meg kell tudni, hogy kicsodák és meg kell nézni, hogy mit mond a bűnvádi perrendtartás 220, 225 és 22-ik szakasza a tanuvallomások felbecsüléséről. Ugy látom, hogy az idézett paragrafusokat nem igen vette figyelembe a törvényszék az ügy elbírálásánál. Nagyon karakterisztikus eset az egyik koronatanúé: a Nisel Károlyé. Van az iratok közt egy okmány, amely szerint Nisel nyolc hónapig be volt zárva különböző bűncselekményekért Reinitzsal együtt és Grósz Hermanné kijelentése szerint ez a Nisel kell, hogy tudjon valamit. Talán még tettestársa is lehet Reinitz. És ezt a gyanúsított embert vagy három hónappal Reinitz letartóztatása után hallgatták ki, akkor is mint tanút eskü alatt, holott a perrendtartás értelmében ez tilos.

A védő ezután Grószné tanuskodásáról beszélt és hangsúlyozza, hogy az övegy elfogult. Bizonyos érdekek is vezetnek, mert Reinitz szatmári házra öt-százezer lej erejéig bekebelezési zálogjoga van. Aminek a sorsa szorosan a perhez van fűzve.

Berkes Salamon mentőtanúknak jelentkezik

A védő most bemutat a bíróságnak két levelet, mindkettőt dr. Berkes Salamon budapesti, előbb kolozsvári ügyvéd írta. Az egyik levél szept. harmadiki dátummal ifjabb Borgida Lajos dr.-hoz, Reinitz védőjéhez van intézve. A levél így szól:

„A gyilkossággal vádolt Reinitz Jakab védőjével kötelességemnek tartom a következőket közölni: Folyó év május haváig Kolozsváron gyakorló ügyvéd voltam. Mielőtt Reinitz ellen a bűnvádi eljárás megindult volna és mielőtt Grószné gondolta volna, hogy férje gyilkosság áldozataul lesz, hanem csak kereste eltűnt férjét. Ez a Grószné férjének eltűnése idejében felkerestem Kolozsváron ügyvédi irodámban és tölem gyorssegélyt kért. Ez alkalommal természetesen, mint rendesen, előadta férje eltűnésének körülményeit és gyanúját. Olyan tényeket közölt velem Grószné, amelyek a Reinitz elleni bűnperben esetleg a vádlott javára szolgálhatnának.

Berkes végül a levélben kijelenti, hogy lelkiismeretének megnyugtatósára vallani akar és tegyék ezt neki lehetővé. Kéri a védőt, járjon közbe a budapesti román konzulátusnál, hogy vizumot kaphasson. Lényegében ugyanaz a tartalma a másik levélnek, amit Berkes Salamon dr. 1925. szeptember 24-ről keltezte dr. Simonka György-höz intézett.

Mind a két levelet a védő átadja a bíróságnak.

Simonca György dr. védőbeszédének végén hangsúlyozta, hogy a perben kihallgatott tanúk mind megbízhatatlanok és ezeknek vallomására építette fel az elsőfokú bíróság ítéletét. A galléra nézve a védő kijelentette, hogy a gallér tényleg Reinitzé volt, ezt ő maga is bevallotta, azonban nem az elsőfokú ítéletben körvonalozott módon került a tett színhelyére. Elmondja Simonca, hogy az ő irodájában Demján és Borgida dr. védők próbádkodást végeztek, amelynek során a gallér felső része vált le és nem mint Reinitznál, a gallér belső része. A védő kijelenti, hogy nem tartja Reinitzot gentlemennek, feltételezi róla, hogy csalhat, sikkaszthat, de kizártnak tartja, hogy ölt volna.

Micu főügyész vádbeszédében a törvényszék ítéletének helybenhagyását kérte. A vádbeszéd elhangzása után Reinitzhoz fordult az elnök:

— Van még valami hozzászólni valója?

— Kérem felmentésemet, ártatlan vagyok — szólta Reinitz.

A bíróság ma, csütörtökön délelőtt 12 óra-kor hirdeti ki az ítéletet.

* Nagyváradon hirdetésekkel előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintézt az Uj Kelet nagyváradai képviselője, Blum Zsigmond, Ezredévi emléktér 2. (Ernyőüzlet.)

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg a

SZÉKELY ÉS RÉTI

ARDELYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butorterméit, asztalokat furniúralkalmazásokat legolcsóbban itt szerezhetik be

Megint esik a lej

Cluj-Kolozsvár, szeptember 30. Románia passzív külkereskedelmi mérlege és az a politika, melyet a kormány a gabonakivitellel kapcsolatosan folytat, megint bizonytalanná tette a lej külföldi árfolyamát. Zürichben a lej látszólag stabil, bár a tegnapi 250 es zárlattal szemben ma a nyitás 247.5 volt. Zárásnál megint 250-re javult. A többi külföldi tőzsdéken ezt az árfolyamot azonban nem veszik alapul, így Párisban 10.20-ról 9.95-re, Bécsben 3.45-ről 3.35-re esett vissza a lej. A kolozsvári devizapiacra a lej további esésére számítanak és ehhez képest nagy emelkedést mutatnak a külföldi devizák árfolyamai. A dollár tegnapi 208-ról 212-re emelkedett, az angol font 10.10-ről 10.28-ra, a francia frank 9.95-ről 10.10-re, a svájci frank pedig 40-ről 41-lejre. A külföldi lejesség hírére a kolozsvári piacon óriási kereslet indult meg a külföldi fizetőeszközök iránt, különösen erős kereslet mutatkozik a nyugati valuták iránt.

Száz állampolgári felebbezést a törvényes határidőn túl fogadott el a kolozsvári tábla

Megakarják semmisíteni a törvényesen kiadott állampolgársági igazolványok egy részét

(Cluj Kolozsvár, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Pár nappal ezelőtt terjedelmes cikkben ismertettük azokat a súlyos igazságtalanságokat, melyek az állampolgársági törvényben általánosságban érvényesülnek. Rámutatunk azokra a következményekre, amelyek a törvény eleve igazságtalan szelleméből eredve, a polgárság nagy rétegeit taszították a bizonytalanságba. Azt hittük, hogy ezzel le is zártuk az állampolgársági igazságtalanságok Odysseáját s eleget tettünk missziónknak azzal, hogy a közönség figyelmét felhívtuk azokra a lehetőségekre, melyek állampolgársági jogaik megvédésében a törvényes kereteken belül rendelkezésre állnak. A Zsidó Nemzeti Szövetség Jogvédő Irodája meg is kezdte ebben az irányban munkáját.

A szürke és szomorú állampolgársági hősköltemény azonban — melynek szenvedő hősei kizárólag a polgárság sorából kerülnek ki — a mai napon újabb fordulatot értett. Ennek a fordulatnak ugyan kizárólag ténybeli adatok adják meg az érdekességét, de ezek a tények vannak olyan izgatók és izgalmasak, hogy külön gyűjtőcím alá foglaljuk őket, mondjuk a következő cím alá: „Alálékok hazánk jogbiztonságához.” Multkor cikkünkben az állampolgársági törvény általános igazságtalanságaira mutattunk rá. Alábbiakban már nem kimondottan igazságtalanságokról, hanem még ennél is súlyosabb beszámítás alá eső olyan jogfosztásokról lesz szó, melyek ellentétesek magával az igazságtalan törvénynek rendelkezéseivel is s nem valószínű, hogy egyéni iniciatívából nyerték eredetüket.

Miről van szó? Nem kevesebbről, mint arról, hogy

a felebbezések objektív elbírálására hivatott táblai bizottság a törvény rendelkezései ellenére elfogadott olyan felebbezéseket, amelyek a törvényes határidőn túl adattak be s így a törvény határozott rendelkezései szerint figyelembe nem vehetők.

Ha egy-két elszigetelt esetről volna szó, akkor a bizottság szórakozottságának, munkával való agyonterheltségének tudnók be a frivol jogserelmet, miután azonban a jogfosztásnak egész komplexumáról van tudomásunk, kénytelenek vagyunk az eseteket szigorúbban elbírálni és mintegy önmagunknak, de egyben a törvény tisztelétére leginkább hivatott egyéneknek feltenni a kérdést: hát ez is lehetséges?

De menjünk pontról pontra és a törvény határozott intézkedéseinek keretében mutassuk ki a jogfosztás tényét. Az állampolgársági törvény 64-ik szakasza b) pontjának 2-ik bekezdése szerint bárki állampolgársági igényjogosultsága ellen szóló felebbezést a helyi polgármesteri hivatalba kell bejelenteni a kifüggesztéstől számított negyven nap alatt.

Ugyanezt mondja ki a törvény 42-ik szakasza is. A kolozsvári városi tanács az állampolgársági listák kifüggesztését 1925. március hó 30-án kezdette meg. Ha a kifüggesztési napot nem számítjuk, tekintettel arra, hogy március 31 napból állott, a negyven nap május 9-én telt le. A kolozsvári polgármesteri hivatal azonban úgy látszik, elnézte azt, hogy március hó 31 napból áll és a negyven nap hivatalos lejárati idejét május hó 10-ére tette, illetőleg, miután május 10-ike vasárnapra esett, május 11-én még elfogadott felebbezéseket. Hangsúlyoznunk kell, hogy a törvény rendelkezéseinek szigorú betartása mellett már

a május 10-én és 11-én kelt felebbezéseket is hivatalból vissza kellett volna utasítani.

Ez azonban nem a lényeg. A lényeg az, hogy a törvény 65-ik szakasza világosan előírja, hogy a negyven nap letelte után az a közigazgatási szerv, amely meg van bízva a felebbezések végrehajtásával, azonnal köteles megállapítani azt, hogy kik ellen van a törvényes időn belül felebbezés beadva. Azokat, akik ellen a fent említett törvényes határidőn belül felebbezés érkezett be, a művelet végrehajtásával megbízott szerv köteles jegyzékbe foglalni, valamint azokat is, akik ellen nem adatott be felebbezés.

A törvény harmadik bekezdése szerint az iratok véglegesek maradnak mindazokra vonatkozólag, akik ellen a törvény 64-ik paragrafusában előírt időben nem adatott be felebbezés.

Mindezen törvényes és precíz előírások ellenére Kolozsváron a következő, a jogtörténelem számára is érdekes adalékul szolgáló eset történt meg.

A szinte hivatásszerűen peticionáló Actiunea Romaneasca a táblai felebbező bizottsághoz

egy csomó olyan felebbezést nyújtott be, melyeket a táblai iktatókönyv világos bizonyossága szerint május 29-én iktattak, tehát a törvényes felebbezési határidőn túl csaknem két héttel később.

De ez csak a jogtalanságnak első része. A jogtalanságnak legkiáltóbb kritériuma az a tény, hogy a két héttel később beadott felebbezéseket, a törvényes fórum: a városi tanács megkerülésével adták be az Actiunea Romaneasca tagjai, tehát, ha a táblai felebbező bizottság a törvényes előírásokat betartotta volna, a felebbezéseket nem lett volna szabad elfogadnia sem. Mindazon állampolgárok tehát, akiknek felebbezése a táblai iktatókönyvben május 29-iki dátummal s a 753—850 számok alatt van iktatva,

a felebbezési lajstromba minden törvényes alap nélkül, sőt határozottan törvényellenesen jutottak bele.

A városi tanács, mely ragaszkodott a törvényes előírásokhoz, természetesen számos olyan polgárnak adta ki állampolgársági igazolványát, akiknek törvényben biztosított jogát az Actiunea Romaneasca a törvényes határidőn túl felebbezte meg. Annál is inkább kiadhatta a város ezeket az igazolványokat, mert május 11-ig a városi tanács semmiféle felebbezés nem érkezett be a táblánál 753—850. számok alatt megfelebbezett állampolgári jogosultságok ellen.

Munkatársunk mégis azt a szinte lehetetlen értesülést nyerte, hogy a táblai felebbező bizottság, ellenére annak, hogy ő maga van legjobban tudatában a később beadott felebbezések jogtalanságának és alaptalanságának, — utasítást készült adni a városi tanácsnak arra, hogy a 750—850. szám alatt megfelebbezett és már törvényes állampolgársági igazolvánnyal rendelkező állampolgárok igazolványait semmisítse meg, úgy, hogy amennyiben még nem adta ki, a fenti számok alatt regisztrált és ezután jelentkező igényjogosultaknak ne is adja ki.

Igy néz ki az állampolgársági Odyssea második, valóban ulixesi ravaszására valló fejezete.

* Brassóban hirdetésekkel, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintézt az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroda Str. Portii 32.

Az Uj Kelet a
ság nap
szerkesztik:
Felelős szerke
Előfizetési ár
240 lei,
Az Uj Kelet c
megjelöl

— Jövaha
bást. Bukares
országos szerve
területére egys
terveket jóváha
miniszternek. M
értesítés a szöv
a Dobrescu eln

— A gyern
író-klubban.

nagy érdeklődé
delután kerül
amelynek érdek
Ákos szerkeszté
írják és Kolozs
gyermekai adják
tatása után lesz
verseny értékes
kisorsolása, tánc
táncszámok össz
zóság, hogy szor
órákor az Ujság
18.) tartandó f

* Vászna
csóbban Hellen
gében vásárolhat

— Külföldi

fája. A posta
elsejétől kezdve
demények díját
20 grammig ni
nehezebb leve
grammonként,
bélyeg ragaszt
könyvek, kataló
kereskedői nyor
iratok, amennyi
és azokat a szer
adóhivatal, vagy
földre, 50 gram
nek, tekintet ne
vakok számára
tója 2 lej kil
lap, valamint a
zolvány díját 4
hiányosan felbél
birságát 6 lejrol

— Készül
natkozó javasla
CFR vezérigazga
uti fuvardíjak é
készítését.

— Háromsz
lőtte magát. E
körülmények kö
Ferencz zentai
hajtó. Néhány h
széllhűtés. A leg
hogy Fűrdi te
annyira elkésere
lőtte magát.

— Két szá
tikai vezetők körö
tanácskozások utá
„Tagespero” és a
blatt” című két e
segítik. A tárgyal
tak, hogy minden
ez év novemberéb
„Deutsche Tagepo
tősége beolvad a
blatt”-ba.

Üzi

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszka János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Jóváhagyták az új ügyvédi díjszabást. Bukarestből jelentik: Az ügyvédszövetség országos szervezete tudvalevőleg az egész ország területére egységes díjszabásokat dolgozott ki. A terveket jóváhagyás végett átadták az igazságügy-miniszternek. Ma érkezett meg az erre vonatkozó értesítés a szövetséghez, mely teljesen hozzájárult a Dobrescu elnök által készített díjszabáshoz.

A gyermekdelután főpróbája az Ujságíró-klubban. A kolozsvári gyermekvilág és szülők nagy érdeklődése mellett október 4-én, vasárnap délután kerül bemutatásra az Élő Gyermekülés, amelynek érdekes, ötletes és vidám szövegét Gara Ákos szerkesztése mellett a kolozsvári újságírók írják és Kolozsvár legbájosabb és legügyesebb kis gyermekei adják elő. Az élő Gyermekülés bemutatása után lesz tréfás jazz-band, gyermekszépségverseny értékes díjakkal, szebbnél-szebb ajándékok kiosztása, tánc és játék. Az Élő Gyermekülés és táncszámok összes szereplőit ezután kéri a rendezőség, hogy szombaton (október 3-án) délután 3 órakor az Ujságíró-klub helyiségében (Monostori-ut 18.) tartandó főpróbán pontosan jelenjenek meg.

Vásznak óriási nagy választékban, legolcsóbban Heller Weisz & Molnár kis helyiségében vásárolhatók.

Külföldi postaküldemények új tarifája. A postaügyi vezérigazgatóság október elsejétől kezdve a külföldre irányuló postaküldemények díjait a következőképpen módosította: 20 grammig nincs változás, a 20 grammnál nehezebb levelek után minden további 10 grammonként, vagy azok töredékeiért 6 lej bélyeg ragasztandó. Irodalmi könyvek és tankönyvek, katalógusok, könyvkiadói és könyvkereskedői nyomtatványok, újságok és folyóiratok, amennyiben Romániában jelentek meg és azokat a szerző, kiadó, könyvkereskedő, kiadóhivatal, vagy újságbizományos adja fel külföldre, 50 grammonként egy lej portó alá esnek, tekintet nélkül a rendeltetési országra. A vakok számára készült dombornyomások portója 2 lej kilogrammonként. A reklamációs lap, valamint a postai személyazonossági igazolvány díját 40 lejre emelték fel, viszont a hiányosan felbélyegzett küldemények minimális bírságát 6 lejről 4 lejre szállították le.

Készül az új vasúti díjemelésre vonatkozó javaslat. Bukarestből jelentik: Pretorián CFR vezérigazgató a napokban megkezdte a vasúti fuvardíjak emelésére vonatkozó javaslat elkészítését.

Háromszori szélhűtés után agyonlőtte magát. Budapestről jelentik: Tragikus körülmények között halt meg tegnap Fűredi Ferenc zentai születésű hatvanöt éves végrehajtó. Néhány héten belül már harmadszor érte szélhűtés. A legutolsó olyan erős hatású volt, hogy Fűredi teljesen nyomorékká vált. Ez annyira elkeserítette, hogy tegnap este agyonlőtte magát.

Két száz napilap fuziója. Szász politikai vezető körök még a múlt hónapban hosszas tanácskozások után elhatározták, hogy a „Deutsche Tagespost“ és a „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt“ című két ellentétes irányú lap fuzióját elősegítik. A tárgyalások most olyan stádiumba jutottak, hogy minden valószínűség szerint a fuziót már ez év novemberében végrehajtják olyképen, hogy a „Deutsche Tagespost“ megszűnik és egész szerkesztősége beolvad a „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt“-ba.

Fontos politikai eseményeket várnak a mai napra

Hírek a kormány átszervezéséről

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A főváros politikai köreiben feszült érdeklődéssel tekintettek a mai nap elé. Ma reggel Bukarestbe érkezett Duca külügyminiszter és Constantinescu Alexandru földművelésügyi miniszter. Délután érkezik Bratianu Jonel is. A vezetőpolitikuskok Bukarestbe érkezése állítólag összefüggésben van a kormány tervezett újjászervezésével.

Az „Aurora“ szerint a kormányban már a közeli napokban a következő változások lesznek: Kilépnek a kormányból Savaeanu, Vaitoianu, Chirculescu és Tatarescu. Helyettük a belügyi tárcát Marzescu veszi át, Florescu lesz ismét az igazságügyminiszter és újból belép a kormányba

Három nap és három éjjel táncoltak az olasz királyné esküvőjén. Turinból jelentik: Matalda olasz királynénak és Heseneni Fülöp hercegnek esküvője még mindig az érdeklődés középpontjában áll. Az esküvőre nagy tömegben tódult az olasz nép és Tutinból különvonatok vitték az érdeklődőket a Raccogni-kastélyba. A lakodalmon három nap és három éjjel táncoltak. Külön jazz-zenekart hozattak Londonból és a shimmy és tangó is elfogadott táncok voltak az ünnepeken. Altalános felúnt, hogy az olasz trónörökös nagyon sokat táncolt Mária Jozefa belga királynénnyal, amiből azt következtették, hogy nem-sokára a kettőjük eljegyzéséről értesül a világ. A völgegy legénybucsján Angelo Musco vezetése alatt egy színészcsoporthoz lépett fel és a turini ballet fiatal tagjai szimbólikus menyegzői táncot lejtettek. Ezután a parkban egy kis tó felett gyönyörű tűzijátékot rendeztek, majd a bengáli fényben uszó erkélyen megjelentek a fiatal házasságok, akiket az ezrekre menő vendégsereg lelkesen megtapsolt.

Ujabb antiszemita botrány Piatra-Neamtzban. Bukarestből jelentik: Piatra Neamtz-ból újabb antiszemita hírek érkeznek a fővárosba. A diákok csoportja tegnap a Carol-utcai zsidó lakások ablakait bezúrták. A városba érkezett Cressin jasi főügyész, hogy a vizsgálatot levezesse. Odaérkezése kissé lecsillapította a feldúlt kedélyeket. A legerélyesebb vizsgálatot helyezte kilátásba. Újév napján több zsidót is letartóztattak, akiket azzal vádoltak meg, hogy provokálták az összetűzést. Érdeklükben tegnap egy küldöttség jelent meg Cressin főügyésznél, aki kijelentette, hogy megvizsgálja az ügyet és ígéri, hogy 24 órán belül igazságot szolgáltat. A Keresztény Diákok Szervezete manifesztumot tett közzé, melyben a letartóztatottak erélyes megbüntetését követelik. Hangsúlyozzák, ha ez nem történik meg, ma guk vesznek elégtételt azért a megcsufolásért, ami a diákokat érte.

Kabát, kosztüm és ruhaszöveteket csak Heller, Weisz & Molnár kis üzlethelyiségében szerezhet be a legolcsóbban.

Nagy hajókatasztrófa a Fekete tengeren. Bukarestből jelentik: Konstancából érkezett jelentés szerint Konstantinápolyból oda nagyarányú hajókatasztrófa híre érkezett. Tegnap indult el Konstantinápolyból a Fekete tengerre egy személyszállító gőzös mely azonban a megengedettnél nagyobb számú utast vett fel. A hajó Uluc Bazar-nál hirtelen elvesztette egyensúlyát és felborult. Óriási pánik keletkezett. Az utasok közül negyvenen a vízbe fulltak. A segítségül hívott mentőhajók csak egy részét az utasoknak tudták megmenteni. A hajó kapitányát és a személyzet egy részét letartóztatták. A felelősség ugyanis őket terheli, mert nem lett volna szabad annyi utast felvenniük.

Le kell vágatni a tüdővész szarvasmarhát. A napokban a földművelésügyi miniszter a kolozs megyei állategészségügyi felügyelőséghez körrendeletet intézett, amelyben egy 1912. évben hozott regáti törvény végrehajtását rendeli el. E törvény szerint az összes tejlő teheneket évenként egyszer tuberkulinnal be kell oltani és ezzel biztosítani kell a tejnek tuberkulózis csiráktól való mentességét. Ha azonban a szarvasmarhát a hatósági állat orvos tuberkulózisban megfertőzöttnek találja, akkor a törvény értelmében záros határidőn belül az állatot a vágóhídon le kell vágatni. A tu'e kulinozások és a kiselejtezések a gyalui, mócsi és sármási járásokban már meg is kezdődtek. Kolozsváron október hónapban kezdik

Sassu volt kereskedelemügyi miniszter. Uj tagok lesznek Leonte Moldoveanu és Balanescu Vlasca, Dimitriut belügyi államtitkárnak szemelték ki, de ha Marzescu belügyminiszter lesz, ez a kombináció elesik, mert tudvalevőleg Dimitriu nem tud együtt-dolgozni Marzescuval, akivel már régebben rossz viszonyban van. Így aztán a Dimitriunak szánt pozíciót egy harmadik Bratianu: Bebe Bratianu fogja elfoglalni.

Ezen hírekkel ellentétben a „Rapid“ bukaresti szerkesztősége biztos forrásból arról értesül, hogy a lapoknak a kormány újjáalakítására vonatkozó közleményei nem felelnek meg a valóságnak. Dimitriu tényleg belügyi államtitkár lesz, de Franasovici helyét foglalja el.

meg ezt az eljárást. A minisztérium, egyuttal kimutatást kér a beoltott és kiselejtezett szarvasmarhákrol.

Rákosi helyett nem fogtak el tuszokat Oroszországban. Budapestről jelentik: Molnár Viktor báró, volt országgyűlési képviselő és Hármass Alfréd budapesti ügyvéd, akiket, mint tegnap jelentették, oroszországi tanulmányutjuk alkalmából Rákosi Mátyás helyett tuszként lefogtak, ma a svédországi Zapottból életjelt adnak magukról. Oroszországban egyáltalában nem jártak, hanem Skandináviában tanulmányozták a játékkaszinókat.

A kötelesség zsidó bajnokai. Tel-Avivban a napokban érdekes ünnepek zajlottak. Disengoff polgármester, a kormány megbízottjának jelenlétében és a városi tanács színe előtt több zsidó rendőrnek és rendőrtisztnek jutalmakat és kitüntetésekkel osztott ki. Ezek azzal tették érdemessé magukat a kitüntetésre, hogy egy épülő ház beomlásakor és egy nagy tűznél Jaffában hősiessé és önfeláldozással teljesítették kötelességüket. Az ünnepség azzal kezdődött, hogy a rendőrség zenekara rázendített a zsidó himnuszra. A kitüntetések között a kitüntetettek nevére kiállított Keren Kajemet diplomák is voltak.

Adler Nándor hangversenye. Adler Nándor, ez a kiváló tehetségű, fiatal hegedűművész, akinek kvalitásait már számos kritikában méltattuk, külföldi útja előtt, e hó 6-án, kedden este fél 9 órakor fog újra hangversenyezni az unitárius kollégium disztermében a kolozsvári közönség előtt. Műsorán ezuttal Beethoven, Bach, Kreisler művein kívül, a híres zsidó zeneszerzőnek: Goldmarknak hegedűversenye is szerepel. Ez az óriási technikát igénylő darab sok gyönyörű héber melódiával van telve, melyek a fiatal művész interpretációjában minden bizonynyal érvényre fognak jutni. A kíséretet K. Molnár Irma fogja ellátni. Jegyek előre válthatók Adler üzletében, Szentegyház-utca 5 és a Rózsa-drogériában, főtér.

Selymek, béléssárak és harisnyák nagyon olcsón Heller, Weisz & Molnár kis üzlethelyiségében.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

K ötött harisnya minden színben	25 lej
F lohr-harisnya minden színben	53 lej
M uszlin harisnya divat színben	69 lej
C érna-muszlin minden színben	98 lej
S elyemfátyol harisnyák minden színben	125 lej

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkoznyokban és költőtarokban óriási választék!
 A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Üzletáthelyezés. JANKY sücs új üzlethelyisége Cluj, Calea Regele Ferdinand 17. (Wesselényi-utca) Szörmék, bundák legolcsóbban beszerezhető

KÖZGAZDASÁG

Megkezdtek a jövő évi adókiivetések előkészítését Revizió alá veszik a globális adóra vonatkozó rendelkezéseket

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közöltük már, hogy a pénzügyminiszter rendeletileg utasította a pénzügyi adminisztrációkat, hogy a gyorsítsák meg a hátralékos adók behajtását. A jövő évi adókiivetések előkészítésére a pénzügyminiszter egy bizottságot delegált, amely ma délelőtt tartotta első értekezletét a pénzügyminiszter elnöke alatt.

Mint értesülünk, a bizottságnak az a feladata, hogy a fennálló adórendszeren némely változtatást eszközöljön, ugyancsak dolgozzon ki egy javaslatot a globális adóra vonatkozó rendelkezések revizió alá vételére.

A nagyiparosok akciót kezdtek a munkakamarai törvényjavaslat módosításáért

Tiltakoznak a CFR újabb fuvardíjrágítása ellen

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Nagyiparosok és Munkaadók kolozsvári igazgatósága ma küldötte szét tagjaihoz XXIII-ik számú körlevelét, melyben az igazgatóság a szövetség részéről már folyamatba tett akcióról számol be. Az igazgatóság többek között az alábbiakat közli a szövetség tagjaival:

A munkakamarai törvényjavaslat tárgyában a bukaresti központ megkezdte akcióját az ellenjavaslatok elfogadtatása érdekében. A száz példányban elkészített ellenjavaslatot szétküldte az érdekelt kormánytényezőknek és annak alapján tárgyalásokat kezdett magával Chirculescu miniszterrel is.

Az új munkásbiztosítási törvényjavaslat megfelelő módosítása érdekében szintén megtették a szükséges lépéseket. A folyó hó 22—23-iki tanácsülésen egy ígéretet tett Enescu vezérigazgató, hogy még október folyamán részletes ankétára hívja össze a birodalom összes munkaadó és munkásszervezeteinek képviselőit s igyekezni fog azok óhaját a végleges javaslatban érvényre juttatni. A tanácsülésen elhangzott felszólalások hatása alatt a maga részéről máris hajlandóágot jelentett be munkásbiztosítási autonómia teljes kiépítésére s elutasítólá csak a munkás-képviselők azon követelésével szemben viselkedett, amellyel a biztosítási tisztviselők szabad választási jogát követelték vissza a teherviselő munkaadó és munkásrétegeknek.

A tölgy és bükktrónkókat termelő, illetve feldolgozó tagokkal közli, hogy ismételt intervencióra a CFR vezérigazgatóság szept. 17-iki rendeletével fenti rönköket is áthelyezte a Spec. I-ből a Spec. II. osztályba.

A 10 tonnás kocsik hiánya folytán az ily kocsik helyett kiállított 15 tonnás kocsik fuvardíjkiszámítására a Foai Oficiala a CFR f. hó 21-iki, 195. száma új s a jelenleginél a szállítókra hátrányosabb rendeletet léptet életbe. Ez a rendelet kiemeli, hogy a CFR nem rendelkezik elegendő számú 10 tonnás kocsi felett, amiért is a III. rendes, valamint az I. és II. special tarifa alá eső áruk elszállít-

tásához, még ha kifejezetten csak 10 tonnás kocsik kérétek is, 10 tonnás kocsikat csak annyiban állít ki, amennyiben olyanok az I. és II. rendes tarifaosztályba eső áruk leszállítása után rendelkezésre állanak. A 2. pontban épen ezért módot akar adni az ily rakományoknak 15 tonnás kocsikban való elszállítására is, de ezt, a jelenlegi rendszertől eltérőleg, csak azzal a feltétellel hajlandó megtenni, ha a 10 tonnás rakománnyal bíró feladók a fuvarlevélre rávezetik, miszerint egyetértének a 15 tonnás kocsik kiállításával s hajlandók, habár csak 10.000 Kgr.-ot szállítanak, 12.500 Kgr. rakomány után járó fuvardíjat lefizetni. Az idevonatkozó deklaráció román szövege:

„In lipsă de vagon de 10 tone, cer vagon de 15 tone și consimt, ca taxele tarifare să se plătească pentru 12.500 Kgr.“

A 3. pontban kimondja a rendelet, hogy azoknak a 10 tonnás rakománnyal bíró feleknek, akik 15 tonnás kocsiknak ilymódon való tulfizetésére deklarációt nem adnak, várniok kell addig, amíg a CFR tiztonnás kocsit tud részükre kiállítani.

Tekintettel arra, hogy ez a rendelet a 10 tonnás rakományok fuvardíjköltségeit fenti tarifaosztálynál 20—25 százalékkal megdrágítja, az ügyvezetés a szükséges tiltakozó lépéseket meg fogja tenni.

A román gyümölcs lengyelországi vámja. Bukarestből jelentik: A varsói román követség jelentést tett a kormánynak, hogy a lengyel kormány nem represszáliából léptette életbe a román gyümölcsre a magasabb behozatali illetéket, mert ez még a szénilleték emelése előtt tervbe volt véve. Jacobache meghatalmazott miniszter javasolja, hogy kössön a kormány speciális konvenciót Lengyelországgal, melyben külön engedményeket tesz a lengyel szénre és ebben az esetben el lehetne érni ugyanezt a kedvezményt a román gyümölcsre.

Fokozottabb ellenőrzés alá veszik a marhakivittelt. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium körrendeletet küldött szét a vámhatóságokhoz, hogy vegyék fokozottabb ellenőrzés alá a marhakivittelt, mert a minisztériumnak tudomására jutott, hogy e téren nagyarányú csempészések történnek. A csempészésért a vámfőnököt teszi felelőssé a minisztérium.

A tojás belföldi szállítása. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága egyik legújabb rendeletével a belföldi használatra szánt tojásszállítványokat egész évre szezon-szállítványoknak lettek minősítve.

Milyen textilgépek importálhatók. Bukarestből jelentik: Jelentettük már, hogy az ipar és kereskedelemügyi minisztérium megszigorította a textil gépek behozatalát. Rendelete értelmében, ugyancsak csak újonnan készült és teljesen modern, textilgyártásra szolgáló, gépek behozatala van megengedve. A félreértések elkerülése végett, legújabb rendeletében specifikálja azokat a gépeket, amelyeknek behozatala meg van engedve és amelyekre kedvezményes vám adható. Ezek a gépek a következők: mosó-, festő-, nyíró-, szántó-, gyaratóló, fonó-, szövő-, tricotate-, poston-, (Apretoven-maschinen) ványoló-, sajtó- és fésülő-gépek.

A Cluj Kereskedelmi és Iparkamarától. 2139—1925.

Hirdetmény.

A kereskedő urak tudomására hozzuk, hogy a Kereskedelmi és Iparkamara által fönartott kereskedelmi gyakorlati szakiskolába beiratások október hó 1—8-ig eszközlendők 9—13 óra között a Kereskedelmi és Iparkamarában, Cluj, Calea Victoriei No. 51. I. emelet 8. sz. szoba.

Az első osztályba beiratkozó tanulók vagy azoknak munkaadói a következő okmányokat hozzák magukkal:

1. Születési anyakönyvi kivonatot.
2. Ujraoltási bizonyítványt.
3. Bizonyítványt legalább 4 elemiről.
4. A munkaadó alkalmaztatási bizonyítványát.

A II. és III. osztályba beiratkozó tanulóknak csak az alkalmaztatási bizonyítványt kell bemutatniok.

Tanítás kezdete október hó 8 án.

Az iskola helyisége és órarendje utólag közhírré lesz téve.

A beiratkozás és tanfolyam ingyenes.

A munkaadók kötelesek a tanulókat ellátni a tanárok által előirt könyvekkel és iskolaszerekkel.

Cluj, 1925. szeptember 29.

Sever Pop s. k.

Augustin Corbu s. k.

iskolaigazgató.

iskola titkára.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 3139 darab. Ebből romániai áru 621 darab volt. Az árak változatlanok. Elsőrendű minőség 165—185, másodrendű 125—160 shilling.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürögnyeim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküdemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

TŐZSDE

Szeptember 30 án

A lej: Zürichben 250-00, Párisban 9-95, Budapestben —, Bécsben —

Kolozsvár. A lej zuhanása tovább tart. Különösen a párisi és bécsi tőzsdéken dobtak nagymennyiségű lejt a piacra, aminek következtében a román pénzegység értékének újabb jelentékeny hányadát veszítette el. A piacon nagy szilárdság. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29 80—30 00, Prága 6 20—6 28, Budapest 333—335, Páris 10 05—10 15, Zürich 40 50—41 00, Newyork 210 00—212 00, London 1025—1028, Milánó 8 58—8 60.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 30, Amsterdam 208 25, Newyork 518 12, London 2509 70, Páris 2452 00, Milánó 2102 00, Prága 1535 00, Budapest 72 60, Belgrád 920 00, Bukarest 250 00—250 00, Varsó 84 00, Bécs 73 10

Bukarest. Devizák: Páris 10 05, Berlin —, London 10 25, Newyork 211 00, Milánó 8 65, Zürich 41 00, Bécs 29 90, Prága 6 27, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 795, német márka 49 00, leva 1 50, török lira 114, font sterling 1000, francia frank 10 00, svájci frank 40 00, olasz lira 8 60, drachma 3 10, dinár 360, dollár 207 00, lengyel forint 35 00, osztrák shilling 29 70, magyar korona 29 00, cseh korona 6 20, belga frank —, holland forint —.

Régi üzlethelyiségünket lebontották!

kényszerülve voltunk a szomszéd kis helyiségbe beszorulni, ahol helyszűke miatt és hogy óriási árukészletünket eladhassuk, szolid, szabott árainkat nagyon mélyen leszállítottuk!

Heller, Weisz & Molnár
divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand No 6.

Románia

Október 11-én a mérkőzést Magyar

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.)

tárgyalásokról szakosztály vezetőivel Bécs sikerre vezető ségi kapitány rugószövetség csapatával a rendelkezéséről adott kifejezettséget tartás meg. karesti központi néző nagyjelző akadályoz

E mérkőzés városközi mérkőzés. Ugyancsak a sikeres budapesti Eszerint az a sikerült illetékes tartására vonatkozó rehozni. Ez a ország főváros

A Haggli

bor teniszszakágazdag szezon szeállított program rendez október pályáin. Az ez zatkész és ajánlyt a kedvtréningező kolozs mérjék erejük Kolozsvár legvősnak és érde

Árpad

a legolcsóbb szállit W hám

Feltű

Gyu vala kal

a l WEIS kalá ben, Cluj,

Ar

„Gnu aranyér ellen mert szer. Egysz Minden fajdaim gyógyítja a gyu Ártalmas alká este egy kupoc Minden palikát RAKTAR F.H.I

SPORT

Románia—Ausztria Temesváron

Október 11-ikén, vagy 18-ikán tartják meg a mérkőzést. Megvalósulóban a Románia—Magyarország mérkőzés terve is

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nemrég hirt adtunk azokról a tárgyalásokról, melyeket Manoil, a labdarugószakszövetség elnöke az osztrák futballsport vezetőivel Bécsben folytatott. Ezek a tárgyalások sikerre vezettek és Meisl Hugó, osztrák szövetségi kapitány átiratot intézett a központi labdarugószövetséghez, amelyben arról értesít, hogy csapatával október 11, vagy 18 án Románia rendelkezésére áll. Egyben annak az óhajának adott kifejezést, hogy a mérkőzést Temesváron tartásuk meg. Valószínűnek látszik, hogy a bukaresti központ elfogadja ezt a konveniensnek látszó terminust és így az ország sportjára nézve nagyjelentőségű találkozás elé nem fognak akadályok gördülni.

E mérkőzés kapcsán egy Temesvár—Bécs városközi mérkőzés létrehozásáról is beszélnek. Ugyancsak bukaresti tudósítónk Manoilnak sikeres budapesti tárgyalásairól is hirt ad. Eszerint az agilis futballszakszövetség elnökének sikerült illetékes budapesti sportforumokkal egy román—magyar válogatott mérkőzés megtartására vonatkozóan elvi megállapodást létrehozni. Ez a mérkőzés a tavasz folyamán az ország fővárosában kerülne lebonyolításra.

A Haggibbor teniszversenye. A Haggibbor teniszszakszövételye egy kiváló teljesítményekben gazdag szezon méltó befejezésésképen gondosan összeállított programmal szezonzáró teniszversenyt rendez október 2., 3. és 4 én a KKE gyönyörű pályáin. Az egyesület teniszszakszövételyének áldozatkész és agilis vezetősége e versenyen alkalmat nyújt a kedvező idő következtében szorgalmasan trénirozó kolozsvári játékosoknak, hogy ismét összemérjék erejüket. Az eddigi nevezések szerint már Kolozsvár legjobb teniszesei biztos indulói a névsnak és érdekesnek ígérkező versenyeknek.

Árpadarát árpakását
(Gerstli)
a legolcsóbb napi árak mellett ragyogó eladásra
szállít Wolaszky Hermann
hármzó m. l. a, Nagyszé en.

Feltűnő olcsó árak!
Gyukits, Halban, Pichler, valamint fekete velour-
kalapokban
a legnagyobb választék
WEISS SIEGFRIED
kalap- és uridivat üzletében, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Aranyér
„Anusol” Goedecke
Aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban elismert szer. Egyszerű alkalmazás, biztos siker. Minden fájdalmat azonnal megszüntet és meggyógyítja a gyuladt, sebes és vérző helyeket. Örtalmas alkotórészekből mentes. Reggel és este egy kúpocskára lesz a végébe bevezelve. Minden patikában és drogeriában kapható.
F.H. MEES CALEA-GRIVITEI 61

Felhívás!

Az Eszrogot vásárlók figyelmébe.

Hivatlan o dalról olyan híreket terjesztettek, mintha néhány Eszrog-nagykereskedő az idei Eszrog-termelést tröszt útján akarná korlátozni és ezáltal aránytalanul magas árakat diktálni.

Felvilágosításul közöljük, hogy ez a valóság ellenkezik és több Eszrog-nagykereskedő már hónapokkal ezelőtt saját szükségletét fedezte, azzal a kimondott szándékkal, hogy a zsidóságnak elsőrangú minőségű Eszrog árut a relatív legolcsóbb áron juttassa el. A legjobb termés kétharmada különböző körülmények miatt zsidó célokra hasznavehetetlen lett és részint a termelés helyén, részint a kikötőkben meg kellett semmisíteni. Az előzetes bevásárlások következtében azonban mégis lehetségessé válik az idei Eszrog-árakat olyan nívón tartani, hogy minden zsidó, még a szegényebbje is, eleget tehessen zsidó kötelességének. A triesti Eszrog-vásáron román bevásárlók összeállottak és kismennyiségű, silány minőségű Eszrogot vásároltak, hogy ilyen módon mesterségesen főlhajtás az árakat. Hogy ezt a manővert ellensúlyozzák, a nagykereskedők elhatározták, hogy Bécsben Himara és Parga Eszrogokat, Pálmákat és Myrtusokat eredeti triesti árakon bocsássanak rendelkezésre.

Közelebbi felvilágosítást ad
Riccardo Fuchs, Triest
Corso 45.

Sokkal olcsóbbak és finomabbak az importált francia és angol áruknál az
M. M. Konzei gyár, Timișoara
M. M. befőttei
M. M. jamei
melyek minden nagyobb csemegeüzletben kaphatók
Lloyd 3962

Központi szálló

Van szerencsénk a m. t. közönség szives figyelmét felhívni a
Központi szálló
ujjonnan berendezett éttermére, télikert- és sörcsarnokára.
Elorendü román, magyar, francia konyha.
A sörcsarnokban kintinó
zóna villásreggeli s frissen csapolt „Luther-Sör”.
Elvállalunk rendeléseket
nagyobb bankettek, piknik, menyegzőkre
a legegyszerűbb menü-összeállítástól a legizélésesebb kivitelben
Télikert rendelkezésre áll alkalmi társas ÖSSZEJÖVETELEKRE,
tea-délutánokra és táncmulatságokra. Estéknént vacsora után tánc. Minden héten
pénteken szegedi halászlé. Szombaton eredeti marosvásárhelyi flecken és vargabéles.
Kintinó nagyenyedi borok. Utcai kivitelre előnyös ár. — Naponta PUSKÁS BELA jóhírű zenekara hangversenye.
Kiváló tisztelettel SZILÁGYI GYULA és BELA.

Tudomány és élet

Ady: Versek (1899)	80
Babits: Irodalmi problémák	240
” Gondolat és írás	200
J. Bourdeau: A jelenkori gondolkodás mesterei	130
Fülep Lajos: Magyar művészet ..	140
Humboldt: Kosmos I—II. (Élet és tudomány)	240
Schmidt: A szanszkrit irodalom története (Élet és tudomány)	130
Schmidt: A nyelv és a nyelvek (Élet és tudomány)	140
Kallos: Görög élet és műveltség (Élet és tudomány)	150
Sebestyén: A római irodalom (Élet és tudomány)	100
J. A. Hobson: Egy új világ problémái	180
Dr. Weszely: Nagy pedagógusok. Neveléstörténelmi olvasmányok ..	240
Stopes: Boldog anyaság	198
” Okos szülők	110
S. Nagy László: Ibsen népe	60
” Jókai szerelme (Elbeszélések)	50
Dr. Ligeti Sándor: A társadalmi gazdaság dinamikája	120
Zeidler: A modern börgyarak	120
Dr. Baltenegger: Talajmivelés és talajjavítás	60

Kaphatók az
Uj Kelet könyvosztályában.

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA
Gyapjamosóda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsmühelyek, mügyapjagyár, apretura, festöde.
Közüti és szövőttárgyár
Közübelüli 2000 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyésztés

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.
Saját tőkéi: 48.000.000 lej.
Fiókjai: Dés, Dicsöszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely.
Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed.
Aruraktárai a vasut mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámítol, bel- és Safe deposit. külföldi átutalásokat teljesít. Safe deposit.
Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.

itása. Bukarest-
zgatósága egyik
öldi használatra
sz évre szezon-
itve.
importálhatók.
tük már, hogy
nizisztérium meg-
ozatalát. Rende-
ujjonnan készült
ártásra szolgáló,
edve. A félreér-
bb rendeletében
melyeknek beho-
melyekre kedvez-
épek a követke-
ntó, gyaratoló,
n-, (Apretoven-
fésülő gépek.
arkamarától.
ára hozzuk, hogy
ra által fönntar-
szakiskolába be-
közlendők 9—13
Iparkamarában,
I. emelet 8. sz.
ó tanulók vagy
ező okmányokat
vonatot.
é elemiről.
tatási bizonyít-
ratkozó tanulók-
nyitványt kell
8 án.
rarendje utólag
ingyenes.
tanulókat ellátni
kkel és iskola-
ustin Corbu s. k.
iskola titkára.
Saborsky és Fiai
marhavásáron fel-
öl romániai áru
ozatlanok. Első-
drendü 125—160
Fiai cég
Saborskysöhne
Saborsky József
ildemények címe
Grossmarkthalle.
an
ban 9-95, Buda-
ovább tart. Kü-
ten dobtak nagy-
következtében a
jelentékeny há-
y szilárdság. Az
0—6-28, Buda-
5, Zürich 40 50—
London 1025—
30, Amszterdam
2509 70, Páris
1535-00, Buda-
karest 250 00—
10-05, Berlin
211-00, Milánó
0, Prága 6-27,
on 795, német
lira 114, font
00, svájci frank
3-10, dinár
35-00, osztrák
0, cseh korona
nt —.

APRÓHIRDETÉSEK

Magyarországi közlésnél egy szöveg, vastagabb betűvel 3 lej. Legkevesebb apróhirdetés 30 lej, állásajánlatok 30% kedvezmény.

Kereskedelmit végzett román, magyar, német levelezőt keresünk azonnali belépésre, Eitan cég 9957

Französin mit perfekt Deutsch ertheilt Stund Ofert L. S. 9955

Fiatal órásség állást keres azonnali belépésre. Grossmann Andor, Lapusul-Urgorasc 9956

Lakótársul keresek: szidő fiatalembeit, ki románul és franciául jól beszél. Ugyanott egy különbejáratu b. torozott szoba azonnali kiadó. Bem-utca 4. Weisznil 9954

E emista kislányom mellé délutáni órákra tanulókat keresek, Dériné, Unió-utca Szécsüzl-t

Kolnide estén Dávid Ferenc és Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) közti uton elveszett egy női fejé való selyem sál, megtaláló jutalmat kap Dávid F. utca 14 sz. alatt 9963

Jó házikoszt kioldásra is, Brassai-u. 10.

HUNWALD

Sinj. Str. Vlahuja (völl. Bolyai-u.) 3. Telefon 147

Üvegesiszolda és tákrögyár. Táblavég raktár és üvegeszési vállalat.

Hibás tákrök újrafoncsorozása 1007

Instructort keresek, ki első és második állami gimnáziumba járó éánykaimat egész évten tananyagra előkészítendő, Jakab, I. etőfi utca 3. 9962

Órai könyvelést vállal mérlegképes könyvelő. — Cim a kiadóban

Convocare

Domnii Acționari ai firmei „Moara” din Bărgău, societate anonimă pentru industrie și comerț, sunt invitați la

adunarea generală extraordinară

care se va ține la 14. octombrie 1925. ora 11 a. m. in biroul societății Cluj, Str. Memorandulu S, cu următoarea

ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raport prezidențial despre abdicarea consiliului de administrație și a comitetului cenzorilor.
3. Alegerea consiliului de administrație și a comitetului cenzorilor.
4. Complectarea formalităților necesare.
5. Propuneri.

Consiliul de administrație atrage atențiunea Domnilor acționari la dispozițiunile art. 11. al statutelor.

Cluj, la 27. septembrie 1925.

Consiliul de administrație.

RUHÁZATI CIKKEK

RÉSZLETFIZETÉSRE

Lázár Réger

nagyáruházában Cluj, Piața M. Viteazul (Széchenyi-ter) 34.

Állandóan nagy raktár:

Férfi és női szövetek, bársony, plüszök, kelegye-vásznak, mosóárúk, paplanok és mindennemű divatkülönlegességek stb. stb.

Meghívásra házhoz megyünk mintakollekcióval.

Írdeessen az Uj Keletben!

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Hevesi Piroska és Flor Brevimann hangversenye. Október 2-án, pénteken este 9 órakor mutatkozik be Flor Brevimann csellóművész Kolozsvár zeneszerető közönségének. A kiváló művész Enescu, Nedbal, Weingartnerrel hangversenyezett Páris és Románia nagyobb városaiban. Itteni hangversenyének külön érdekessége, hogy sikerült megnyernie Hevesi Piroskát, ki kamarazene és szólószámokkal szerepel a hangversenyen. A gazdag műsor főbb számai: Händel és Strauss zongora-cselló-szonátája, Beethoven Les Adieu-szonáta, Bach, Popper, Debussy, Rachmaninoff legszebb művei. Jegyek a magas nivóju koncertre Lepagenál kaphatók, este pedig a román opera pénztáránál. A hangverseny október 2-án pénteken este 9 órakor lesz a román operában.

A színházi iroda közleményei

Király Ernő Sztambul rózsájában és Dollárki álnyében. Pénteken a Sztambul rózsájában fog fellépni. Kondsa Galt Karácsonyi, Midilit Neményi fogja játszani. Szombaton este nagyon érdekes operettre lép: Fall Leonak Kolozsvárt 10 év óta nem adott, ki szikuz értékű operettje, a Dollárki-álnya fog teljesen új betanulással, premierbérletben színre kerülni. Király fogja Dénes László szerepét játszani. Ő játszotta ezt akkor is, mikor a darab legelőször került színre. Lengyel Irén (Gladys), Neményi (Daisy), Erényi (Ogo), Mihály Margit, Réhely, Ihász, Dési fogják a többi szerepeket játszani.

Pintér Böske és Király Ernő. Vasárnap délután és hétfőn este együtt lép fel Király Pintér Böskevel. Vasárnap délután a lányvásárban (Leszállított h lyárakkal) s hétfőn a Varázskeringőben.

Előadások kezdete 8 órakor. Csütörtök estétől az előadások pont 8 órakor kezdődnek hétköznapokon. Vasárnap és ünnepnapon háromnegyed 9-kor.

Vörös malom és a kolozsvári Iparosegylet Dalköre. Szenczióisan érdekes előadás lesz csütörtökön. Molnár Ferenc fantasztikus színművét, a Vörös malmot adják s erre az alkalomra óriási munkaerővel tel fogják építeni a Vörös malom komplikált gépezetét. Poor (Mima), Ihász (Magiszter) Forgács (az ember) fogják a vezető szerepeket játszani. Előadás után a kolozsvári Iparosegylet Dalköre a Rezik Károly dirigálása mellett be fogja mutatni azt a két hatalmas karéneket, a melyekkel a marosvásárhelyi dalosversenyen oly rendkívüli sikert arattak. Az előadást 8 kor kezdik, rendes helyárrakkal.

Magnetic. A jövő hét első napjaiban lesz a Magnetic bemutató előadása. Pásztor Árpád izgalmas, érdekes és rendkívül mozgalmas darabja kerül bemutatásra. A tavalyi budapesti szezonnak legnagyobb sikert aratott drámája. A Titanic elsüllyedésének katasztrófáját írja meg Pásztor a Magneticben, melynek második felvonásában a hajó elsüllyedésének borzalmaait vízi színpadra.

Magyar Színház heti műsora

Csütörtök: A vörös malom. A kolozsvári Iparosegylet Dalkörének a marosvásárhelyi dalos versenyen bemutatott karénekei. (Napibérlet 16, B, sorozatszám 43. Előadás kezdete 8 órakor)

Péntek: Sztambul rózsája (A Fall Leo emlékezőadások második előadása. Király Ernő vendégjátékával. Karácsonyi, Neményi fellépésével. Napibérlet 17 sz. A, sorozat 44. Előadás kezdete 8 órakor)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel. Csütörtökön és pénteken, október 1 és 2. Emberszívek. 6 felvonásos megrendítő drám, a főszerepben: Mary Phylidin és Hause Peters. Előzől-g: Egy reudkivül mulattató burleszk.

Hölgyeim! A legújabb bársony- és filc-kalapok, előrehaladt idény miatt, rendkívül leszűllított árban kaphatók az

"IDEAL"

kalapszalonn, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólya-áruházal szemben).

Átalakít és formál 48 óra alatt.

J K Ö N Y V

Dr. LIGETI SANDOR

A társadalmi gazdaság dinamikája

Aki harmonikus képet akar nyerni a társadalmi gazdaságban működő erőkről, aki megakarja ismerni a szociális fejlődés útját, annak nélkülözhetetlen olvasmány Ligeti Sándor új könyve, amely a természettudományos világnézetet és a természettudomány törvényeit alkalmazza a társadalmi gazdaság fejlődésének ismertetésében.

Ára 120 lei

Kapható minden könyvkereskedésben. Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában Cluj (Kolozsvár) Str. Baron L. Pop

Raglanok

öltönyök,

gyerek-kosztümök

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruháza Cluj, Piața Unirii (Főtér) 14

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann

Druckfarben-Fabriken, Hannover

világhírű cég

nyomdafestékei

olcsó árban kaphatók

Vezérképviselő Erdély és Bánát területére

FRATERNITAS

Cluj, Strada Baron L. Pop 10

Szerkesztő
Ivatal

Cluj-Kolozsvár, S.
Pop. (Brassai-

Vasfón: Szerke
és kiadóhivatal
K. N. Sz. —

Kéziratok kizár
szerteszétességhez
csatolók. Kéziratok
adunk vissz

1925 október 2

A biztonság

— K

Október első
tak össze Locar
adata, hogy vég
által előállott
lamalakulatokat
biztonsági szerző
aláírói egyrészt
Németország let
ben ki akarják
a határok, amely
végérvényesen
változtatást eszk
szerződő államok
kat arra, hogy e
változtatására s
A szerződés egy
felelő titokzatoss
elő, hogy a szer
fordulnak szembe
offenzívával.

Erre a konfe
Németország kép
ország azonban
zódést kötött Ra
ben a szerződésb
kolt Rathenau in
vállalt a szovjett
lenné, de legaláb
az új szerződést,
carnóban megköt
elsősorban Angli
látják a helyzetet
esetleges német-
het, Európa béke
ezért az Foreign
semmisíteni a ra
annak is, amiért
tónsági szerződés
szlovákiát. Angli
lehetőséget, ame
szorosabb viszony
Londonnak elha
metországot nyug
dekszférákhoz kö
háborút kezdene
maradjon nyugt
szerződés tehát,
kivül Lengyelors
foglalnának, Ang
natos. Az egész
lett ez az „el K
ciaország is, ha
kintetben Angliá

Oroszországot
Ha lehetne vala
szovjet és az eur
hány kilométerny
tyuzni minden o
katonák, akiknek
gat felé masiroz
tüket veszítenié
csinálnák. Ezért
zónát is, amely
huzni. Ez a köz
el a pillanat, ho
got feltalálják és
szert teremtsenek
legyen. Minden
Stresemann néme
meghívót, amely
konferenciára sz
kitolták a legels
amelyeken a kü
volna indulniok,
nehézségek görd
A tiltakozás,